

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.8.2023.402-422>
УДК 7.793.8

Юрій Іванович ПОЗДНЯКОВ,
Київська муніципальна академія
естрадного та циркового мистецтв,
Київ, Україна,
e-mail: y.pozdnyakov@kmaecm.edu.ua,
ORCID: 0009-0008-6888-7935

ШКОЛА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЖОНГЛЮВАННЯ: ПРОВІДНІ МАЙСТРИ, ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Стаття розкриває низку питань сфери жонглювання як сегменту циркового мистецтва. Висвітлено питання підготовки фахівців, переважно – на матеріалі Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв (далі – КМАЕЦМ). Інформація про методи тренування і репетицій жонглерів найчастіше трималася в секреті і передавалася від батька до сина в циркових династіях. Відсутність інформації не сприяла розвитку мистецтва жонглювання. Не було спеціальної літератури з методики викладання, реквізит робився на замовлення, в результаті знання передавалися за безпосереднього контакту педагога та виконавця. Тому дуже багато жонглерів були схожі один на одного і відрізнялися лише технікою виконання та складністю трюків. З розвитком відеоіндустрії, з появою аматорських циркових студій виявився інтерес і у великої кількості молоді до занять жонглюванням у різних країнах світу. На інтерес до жонглювання відгукнулася і промисловість, сьогодні це фабрики виготовлення циркового реквізиту в Європі та

Америці. Вони роблять високоякісний реквізит для жонглювання, випробують його в аеродинамічній трубі, калібрують вагу, що дало можливість аматорам і професіоналам вийти на більш високий рівень майстерності. Сьогодні можна побачити жонглерів у парку, у місцях відпочинку, тощо. Інтерес до цього виду циркового мистецтва настільки великий, що аматори та професіонали стали об'єднуватись у студії, жонглерські асоціації. новітні методи при навчанні жонглюванню дозволяють застосовувати предмети різної конфігурації, розмірів та ваги. Варто відходити від класичного реквізиту, зробленого спеціально для жонглювання, шукати нові трюки і комбінації, пластичні рішення із тілом. Але існує стереотипне сприйняття публікою жанру жонглювання. Тобто глядач звик бачити жонглера, як веселого хлопця або дівчину зі швидким темпом виконання трюків, яскравим костюмом із блискітками, і не всі готові прийняти філософське спрямування номера з сюжетом та історією. Тому серед завдань статті – опротестування низки стереотипів щодо циркового мистецтва загалом і жонглювання зокрема.

Ключові слова: циркове мистецтво, жонглювання, КМАЕЦМ, виконавець, реквізит

Вступ. Як самостійний жанр циркового мистецтва жонглювання виникло у II пол. XIX століття, його витоки сягають давніх часів і проявляються у полюванні, ремісництві, іграх. Передавати досвід володіння предметами полювання (вправно кидати і ловити предмети, якими можна добути їжу) легше було у грі. Відлуння стародавніх часів зустрічаються і сьогодні навіть у назвах номерів жонглювання – «гра з лассо», «гра з обручами», «гра з діаболо», «гра з хула-хупами», «гра з булавами».

Спочатку виконавці таких номерів використовували побутові предмети – столові прилади, тарілки та ін., «салонні» жонглери-капельюхи, циліндри, сигари, сигарні бокси (кубики) і навіть моноклі. Як правило, це були побутові сценки.

Постановка проблеми. З подальшим розвитком трюкової складності з'явилися спеціальні предмети для жонглювання – булави, кільця, м'ячі, виник термін «класичне жонглювання», а сьогодні – і «спортивне жонглювання». Сучасні жонглери часто використовують і оригінальні предмети – «стаффи» різних видів та віяла, гумові або силіконові м'ячі, що стрибають, «хула-хупи», «міні-хупи», «пої», великі «класичні кільця» та інші предмети для жонглювання. Зразки різноманітного жонглерського реквізиту зібрав американський професійний жонглер, історик жонглювання та власник єдиного у світі Музею історії жонглювання Девід Кейн (David Cain).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Бібліографія з проблем циркового мистецтва в особливості – українського, до сьогодні дуже скудна. Можна відмітити окремі дослідження в полі філософсько-естетичної проблематики, культурологічні розробки [2; 3; 4], ще рідкі, але вже існуючі дисертації [4], окремі статті в науковій періодиці [1; 5; 7]. Як навчально-методичні, так і суто наукові розвідки найціннішими, з яскраво вираженим практичним значенням результатів є тоді, коли авторами є практики, що мають досвід артистів чи режисерів циркового мистецтва, але це трапляється ще досить рідко [1]. Безпосередньо жонглювання постає як предмет наукових розробок лише в поодиноких статтях [6]. Тому, враховуючи брак системних досліджень у галузі циркознавства, мета даної розробки – заповнити окремі

лакуни у висвітленні низки питань жонглювання, зокрема специфіки техніки, певних сторінок біографії окремих значних майстрів, питань підготовки фахівців у сучасній цирковій школі України.

Виклад основного матеріалу. Інформація про методи тренування і репетицій жонглерів найчастіше трималася в секреті і передавалася від батька до сина в циркових династіях. Наприклад, під час репетицій великого італійського жонглера Енріко Растеллі (Enrico Rastelli) нікому не дозволялося бути, і так чинили багато артистів. Відсутність інформації не сприяла розвитку мистецтва жонглювання. Не було спеціальної літератури з методики викладання, реквізит робився на замовлення, в результаті знання передавалися за безпосереднього контакту педагога та виконавця «з рук в руки». Тому дуже багато жонглерів були схожі один на одного і відрізнялися лише технікою виконання та складністю трюків. З розвитком відеоіндустрії, з появою аматорських циркових студій виявився інтерес і у великої кількості молоді до занять жонглюванням у різних країнах світу. На інтерес до жонглювання відгукнулася і промисловість, сьогодні це фабрики виготовлення циркового реквізиту в Європі та Америці: «Mr. Babache», «Ray», «Nanry`s» та ін. Вони роблять високоякісний реквізит для жонглювання, випробують його в аеродинамічній трубі, калібрують вагу, це дало можливість аматорам і професіоналам вийти на більш високий рівень майстерності. Сьогодні можна побачити жонглерів у парку, у місцях відпочинку, тощо. Інтерес до цього виду циркового мистецтва настільки великий, що аматори та професіонали стали об'єднуватись у студії, жонглерські асоціації. Щорічно в найближчу до 17 червня суботу відзначається Всесвітній день жонглювання, його організувала Міжнародна асоціація

жонглерів (ІЈА). 18 квітня відзначається International Jugglers Day. Ці дні святкуються з метою популяризації жонглювання. Існує й Асоціація жонглерів Європи (ЕЈС), Всесвітня асоціація жонглерів (WJF), яка об'єднує спортивних жонглерів, тобто проводить змагання на кількість предметів що кидаються, виконання надскладних трюків, жонглювання на витривалість. Спортивне жонглювання відрізняється від естетичного тим, що не має художнього номеру. Тому спортивні жонглери проводять змагання, а жонглери з «номером» виступають на естраді та в цирку. Українськи жонглери, випускники циркового відділення КМАЕЦМ, неодноразово брали участь у фестивалях, що проводяться Міжнародною асоціацією жонглерів ІЈА в Америці. У 2005 р. у місті Davenport у USA, виступали як почесний гість легендарний жонглер Віктор Кіктев (Victor Kee), педагог академії Ю. І. Поздняков та його студент Г. Ловигін. Було проведено серію майстер-класів, а Г. Ловигін змагався у спортивному жонглюванні, де переміг у номінаціях 3, 5, 7 та 9 м'ячів! Майстер-класи Ю.І. Позднякова були визнані найкращими та відзначені знаком «Шеріф жонглерів». Г. Ловигін здивував жонглерську громадськість високою швидкістю та технікою піруетів із жонглюванням, ним був проведений майстер-клас «Pirouette». У 2007 р., після успіху на фестивалі в місті Davenport, Віктор Кіктев та представники жонглерської школи КМАЕЦМ, педагог Ю. І. Поздняков та його студенти І. Піцур та О. Кобліков, були запрошені для участі у 60-му ювілейному фестивалі ІЈА (USA) у місті Winston-Salem. Було проведено майстер-класи зі «школи» та продемонстровано нові напрями у мистецтві жонглювання у стилі «романтичного цирку», де гармонійно поєднуються пластика тіла, хореографія та трюкові частина номерів. Таким чином, українська школа жонглювання на

базі КМАЄЦМ отримала визнання і надалі була представлена у циркових школах Франції та її головних циркових центрах – «Academy Fratellini» та «Centre National des Arts du Cirque – FEDEC», у Брюсельській школі ESAC (Бельгія), на європейській конвенції жонглерів у Словенії (EJC).

Розвиваючись стилі «романтичного цирку», у жонглювання прийшли театр, сучасна хореографія, оригінальні пластичні рішення. А «контактне жонглювання» дозволило робити паузи з утримуванням на «балансі» та катанням предмета на різних частинах тіла. Такий спосіб дав можливість звільнити руки і додавати пластичні рухи, акробатику, думати предметом і тілом, висловлювати ідею, думку! Предмет стає продовженням тіла та бере участь у створенні образу, маленької вистави чи номера. Але і жонглерські номери з сюжетом і драматургією, де потрібні чіткі, вивірені трюки під музику, отримали додаткову складність, пов'язану з можливим падінням предмета при виконанні складних елементів. До речі, жонглювання – єдиний жанр у цирку, в якому допускається 3% падінь! Багато виконавців стали прибирати з номера складні трюки тому, що після «завалу» музика йде далі, і повторити трюк не завжди є можливість, щоб не зруйнувати образ. Багато виконавців пішли шляхом зовнішньої виразності, коли сюжетна лінія позначається лише костюмом, окремими хореографічними вставками, забуваючи при цьому про Його Величність трюк! А трюк, як відомо, – це засіб самовираження циркового артиста! Як же вирішити цю проблему – зберегти трюк і образ – у такому складному вигляді циркового мистецтва як жонглювання?!

На прикладі української школи жонглювання КМАЄЦМ, яка показала себе на найвищому рівні

Міжнародних конкурсів, демонструючи свої номери у стилі «романтичного» цирку і при цьому виконуючи технічно дуже складні і навіть рекордні трюки, спробуємо розібратися в цьому питанні. Один із найкращих випускників школи, Віктор Кіктев (Viktor Kee), який багато років працював у цирку «Дю Солей» (Cirque du Soleil), у своєму номері вдало поєднує високу техніку жонглювання з хореографією та пластикою тіла. На найпрестижніших циркових фестивалях у Парижі та Монте-Карло Віктор Кіктев посів призові місця! Слід зазначити, що жонглери-випускники КМАЕЦМ останніх років, виконуючи свої номери у складній театралізованій манері, показали рекордні трюки у змагальних умовах міжнародних конкурсів артистів цирку: Тарас Поздняков, 9 міні-хупів, Париж, «Цирк майбутнього», Спеціальний приз 2003; Данило Лисенко, 11 класичних кілець, фестиваль артистів цирку «New Generation», Монте-Карло, Спеціальний приз 2020; «3J», тріо жонглерів: Максим Головченко, Владислав Гапанович, Євген Пахалович, 15 булав у перекидку, «Срібний клоун», фестиваль «New Generation», Монте-Карло, 2017; Олександр Кобліков, 14 м'ячів (multiplex), золота медаль, «Цирк майбутнього», Париж, 2009, «Срібний клоун» у Монте-Карло, рекорд був занесений у світову «Книгу рекордів Гіннеса» в 2014 р. Демонструвати такі трюки на публіці в умовах конкурсів можна лише за ідеального виконання їх на тренуванні, тут на перший план виходить школа, стратегія, мета та методика підготовки жонглерів.

Особливістю навчання жонглювання у КМАЕЦМ є оригінальна методика, що дозволяє за відносно короткий період підготувати виконавця високого рівня. Вивчаючи досвід викладання попередніх поколінь, можна дійти висновку, що потрібно переглянути систему тренувань та

репетицій жонглерів. Раніше, та й зараз, багато жонглерів підходили до максимальної (для них) кількості предметів тільки наприкінці тренування, тобто на піку втоми. Звідси випливає, що ККД (коефіцієнт корисної дії) дорівнював мінімуму! Включаючи в роботу з мінімальною кількістю предметів ритміку та висоту більшої кількості, жонглер у такий спосіб готує м'язову пам'ять та моторику до складніших трюків. На навчання одного трюка можна витратити місяць, а за наявності методики на освоєння цього ж трюку може піти тиждень! Тому завдання педагога в тому, щоб на засвоєння нових елементів витрачалося менше часу й марних зусиль. З огляду на це, у м'язи все надходить через багаторазове повторення, тобто «підкачування», висловлюючись спортивною термінологією. Жонглери стикаються з тим, що, коли артист збирає предмети, що розсипалися, збільшується час між підходами. Свого часу представник знаменитої династії, Максиміліан Труцці використовував спідницю, закріпивши її на поясі і піднявши нижню частину нагору. Таким чином, м'ячі, що кидаються, скочувалися вниз, до рук жонглера. Але представник не менш відомої циркової династії Олександр Кісс говорив, що коли жонглер збирає предмети, що впали з підлоги, відпочивають м'язи спини й рук. Як бачимо, є різні думки з приводу організації тренувального процесу жонглерів, спираючись на досвід попередніх поколінь майстрів цього жанру, розглянемо систему підготовки жонглерів на базі циркової школи КМАЄЦМ.

Для прикладу розглянемо кілька підготовчих вправ для жонглювання непарної кількості м'ячів – 5, 7, 9. Під час навчання жонглювання п'ятьма м'ячами необхідно спочатку засвоїти вправу «змійка» – викид трьох м'ячів із правої руки – в ліву і назад, з лівої – в праву. Для цього потрібно взяти

в праву руку 3 м'ячі і в певній ритмічній послідовності почати кидати їх внутрішнім кидком у ліву руку. Ліва рука приймає кожен м'яч, пасує його і викидає його вгору до правого плеча. Цю вправу рекомендується повторювати до того часу, доки виявиться стабільність кидка і точність напряму.

Друга вправа – викид 3 м'ячів з 2 рук на висоту та ритм 5 м'ячів. При цьому важливо, щоб руки після викиду 3 м'ячів поверталися вниз для замаху, імітуючи ритм 5 м'ячів.

Третя вправа: як і в попередній вправі, викидаємо 3 м'ячі на висоту і з ритмом 5, але при цьому плескаємо долонями в районі пояса. Ця й наступна вправа виконуються для того, щоб проконтролювати правильне положення рук на момент прийому м'ячів.

Четверта вправа: дублювання дій третьої вправи, тільки плеснути долонями треба за спиною.

П'ята вправа: засвоївши попередні вправи, можна приступати до навчання жонглювання 5 м'ячами. Беремо 3 м'ячі у праву руку та 2 – у ліву. Почергово, починаючи з правої руки, перехресним способом, внутрішніми кидками перекидаємо м'ячі з правої руки в ліву, з лівої – у праву.

Далі розглянемо складніше жонглювання 7 м'ячами та особливості підготовчих вправ, що використовуються в КМАЕЦМ, відпрацювання техніки жонглювання 7 м'ячами, використовуючи 3 м'ячі.

Перша вправа – жонглювання 3 м'ячами на висоті 7 м'ячів.

Друга вправа: робимо прискорений викид «flash» 3 м'ячів на висоту 7, і при цьому створюємо, плескаючи в долоні, ритміку 7 м'ячів. Це допомагає контролювати правильне положення рук. Ці вправи можна робити з 5 м'ячами.

Третя вправа: знову робимо викид 3 м'ячів на висоту і в ритмі 7. Після викиду робимо один пірует або більше. Піруети створюють ритміку 7 м'ячів і при цьому відпрацьовується жонглювання з піруетами, які можна використовувати як трюки у композиції номера.

Четверта вправа: схематична назва – 7, 7, 7, 1 «змійка». Вправа виконується 4 м'ячами. У правій руці тримаємо 3 м'ячі, в лівій – 1. Прискорено викидаємо 3 м'ячі на висоту і по ритму 7. Перед тим, як зловити лівою рукою перший м'яч, перекладаємо м'яч із лівої руки в праву, що звільнилася. Лівою рукою приймаємо по черзі 3 м'ячі і перехресним способом перекидаємо в праву руку, також на висоту і в ритмі 7, м'яч із правої руки перекладається в ліву, і вправа триває далі. Виконуючи цю вправу, важливо пам'ятати, що кидки здійснюються перехресним способом, тобто внутрішнім кидком, а не з боку «каскадом».

П'ята вправа: у правій руці ми тримаємо 4 м'ячі. 3 м'ячі затискаються в долоні, а четвертий лежить зверху. Підкидається 4 м'ячі вгору по черзі перехресним способом на ліву руку на висоту та по ритму 7 м'ячів. Ліва рука приймає їх по черзі і кидає назад у праву. У цій вправі створюється ритм 7 м'ячів і в роботі беруть участь ліва та права рука по черзі. Таким чином, чотирма м'ячами відпрацьовується техніка жонглювання сіма.

Шоста вправа: засвоївши підготовчі завдання, розпочинаємо навчання жонглювання 7 м'ячами. У правій руці затискаємо три м'ячі, а зверху кладемо четвертий. У ліву руку беремо три м'ячі. По черзі, починаючи з правої руки, перехресним способом, внутрішніми кидками починаємо навчання жонглювання сімома м'ячами.

Потрібно сказати, що 9 предметів впевнено кидають небагато жонглерів, до тих, хто робить це досить впевнено, належать і деякі українські жонглери-випускники

КМАЕЦМ. Розглянемо відпрацювання техніки жонгливання дев'ятьма м'ячами, використовуючи 5 м'ячів.

Перша вправа: виконується так само, як і попередня для семи м'ячів, тільки при викиді п'яти м'ячів піднімається висота на рівень дев'яти і в проміжку після викиду і перед тим, як зловити їх, потрібно встигнути плеснути руками. Викид із правої руки – 9,9,9,9,9, - плескати; викид з лівої руки – 9,9,9,9,9 – плескати і т.п. Викиди виконується з двох рук.

Друга вправа, «змійка»: схематичне назва «9,9,9,9,1». Також задіюють п'ять м'ячів. У правій руці – 4, у лівій – 1. У правій долоні затискаються 3 м'ячі, а четвертий кладеться зверху трьох. З правої руки прискорено викидаємо чотири м'ячі перехресним способом у ліву руку на висоту та за ритмом дев'яти. Перед тим, як зловити перший м'яч, звільняємо ліву руку і перекладаємо м'яч у праву, що звільнилася. Лівою рукою приймаємо по черзі 4 м'ячі і перехресним способом перекидаємо їх у праву руку, так само на висоту і в ритміці дев'яти і т.п. Схема цієї вправи схожа на першу вправу у навчанні сімома м'ячами, тільки тут додається 1 м'яч і збільшується висота кидків для 9 предметів.

Третя вправа, «змійка»: в ній також застосовується складна, але й більш продуктивна, вправа за схемою з правої руки – 9,9,9,9 з лівої – 9,9,9,9,9. Тобто 5 м'ячів кидаються з руки в руку, без перекидання п'ятого м'яча рукою.

Четверта вправа відрізняється від попередньої лише початком. Перед початком цієї вправи необхідно навчитися затискати в правій руці 4 м'ячі, п'ятий м'яч кладеться зверху. Якщо 4 м'ячі не поміщаються в руку, то можна закріпити 1 м'яч на поясі і починати викид, як на 7 м'ячів, але на висоту і по ритму 9 і знімати п'ятий м'яч з пояса. Тепер уже викид

із правої руки йде, як для жонглювання дев'ятьма м'ячами. Всі 5 м'ячів викидаються в ліву руку, з лівої руки – в праву, як і в попередній вправі.

П'ята вправа: навчання жонглювання дев'ятьма м'ячами. Для цього, як і в попередній вправі, в правій руці затискаються 4 м'ячі і п'ятий кладеться зверху (якщо чотири неможливо затиснути в руці, то діють за принципом семи м'ячів – 4 в руці, а п'ятий – на поясі). По черзі, двома руками, починаючи з правої руки, перехресним способом, внутрішніми кидками перекидаємо м'ячі з правої руки в ліву, з лівої – у праву. Ці спеціальні вправи для жонглерів, що практикуються в КМАЕЦМ, дозволяють мінімальною кількістю предметів підготувати м'язову інформацію та моторику для великої кількості предметів, що кидаються. При цьому менше витрачається сил і часу для підготовки нових трюків, коефіцієнт корисної дії набагато вищий!

У сучасних жонглерів став популярним спосіб кидків парами – «multiplex», і кидків по три предмети – «triplex». Розвиток цих способів дуже добре показують на міжнародних циркових фестивалях випускники КМАЕЦМ Олександр Кобліков та Костянтин Коростиленко. Оригінальна методика підготовки жонглювання на базі КМАЕЦМ, дозволила А. Коблікову встановити рекорд способом «multiplex» – 14 м'ячів! Розглянемо початкову підготовку кидків парами – «multiplex». Спочатку потрібно навчитися кидати 2 м'ячі з руки в руку. У праву руку беремо два м'ячі і перекидаємо їх у ліву перехресним способом. М'ячі потрібно кидати таким чином, щоб один м'яч вилітав вище за інший, ліва рука по черзі приймає м'ячі. Нижній м'яч приходить у руку першим і затискається в долоні двома пальцями – безіменним та мізинцем. Потім зустрічаємо верхній м'яч і затискаємо його середнім, вказівним та великим пальцями. Спіймавши м'ячі, рука опускається

вниз, проходить по тій же траєкторії, як і вправі з одним м'ячем і викидає м'ячі на протилежну руку. Ця вправа служить для того, щоб навчитися правильно кидати та ловити м'ячі парами – «multiplex». Такий спосіб дуже привабливий тим, що дозволяє подвоїти або потроїти (triplex) кількість предметів, що кидаються, тобто, жонглюючи за принципом трьох м'ячів парами, в польоті знаходяться 6 м'ячів, а по траєкторії п'яти м'ячів парами – 10! Тому цей спосіб, що активно просувається українськими жонглерами, набув популярності в Європі та США.

Розглянемо жонглювання такими нестандартними предметами, як хула-хупи. У шістдесяті роки минулого століття хула-хуп з'явився спочатку як іграшки, потім перетворився на спортивний снаряд, прийшов у цирк і став повноцінним реквізитом для жонглювання. Дуже довгий час техніка жонглювання хула-хупами полягала в обертанні навколо тіла з додаванням кількості і традиційно закінчувалося виступом «бочкою» тобто обертанням безлічі обручів. Методика, розроблена в КМАЕЦМ, дозволяє не тільки обертати на тілі хула-хупи, але і катати їх по тілу і підлозі, як велосипедні обручі Боба Брамсона, використовувати «контактне» жонглювання, і кидати їх угору, як звичайні жонглерські кільця стандартних розмірів. Лауреат міжнародного фестивалю артистів цирку у Вісбадені (Німеччина), випускниця КМАЕЦМ Олександра Соболева довела кількість хула-хупів, що кидаються, до семи. Хула-хупи набагато перевищують розміри класичних кілець, перевершують їх у вазі, і вважалося, що їх неможливо кидати велику кількість. Техніка, яка застосовується при жонглюванні хула-хупами, відрізняється від техніки, що застосовується при жонглюванні стандартними класичними кільцями. Класичне кільце легко зупинити та утримати за допомогою

кисті. Але якщо спробувати зупинити з висоти важкий хула-хуп, то є ризик потягнути чи навіть вивихнути кисть. У давнину, коли навчали техніки володіння шаблею маленьких козачків, їм спочатку давали в руку не шаблю, а легку тростинку. Граючи з тростинкою, вони імітували вправи з шаблею. Згодом напрацьовувалася необхідна швидкість, техніка та сила. Так і в нашому випадку, не знаючи техніки жонглювання важкими хула-хупами, не маючи відповідної підготовки, можна легко отримати травму. Техніку жонглювання хула-хуп розглянемо на прикладі кидків перехресним способом. Один хула-хуп береться правою рукою, злегка відводиться назад для замаху вздовж корпусу, підкидається нагору напрямком на ліву руку. Лівою рукою хула-хуп приймається зверху, в цій же фазі плавно підтискується під кисть і опускається вздовж корпусу вниз, тим самим уникає навантаження на кисть, предмет не торкається підлоги, і є можливість для замаху на наступний кидок. Потрібно пам'ятати жонглерську аксіому – предмет є продовженням руки! Принцип жонглювання 3 хула-хупами відрізняється від жонглювання класичними кільцями тим, що хула-хуп опускається описаним способом уздовж корпусу вниз. Коли приймається хула-хуп, що летить зверху, він не зупиняється і не утримується за допомогою кисті, а за інерцією вздовж корпусу, пасируючи його і виводячи руку на замах для чергового кидка. Таким чином, жонглер уникає небезпеки потягнути або вивихнути кисті рук, зменшується навантаження на руки та підвищується коефіцієнт корисної дії (ККД). Використовуючи методику меншою кількістю предметів, створюючи ритміку й висоту більшої кількості, можна досягти впевненого жонглювання 5 або навіть 7 хула-хупів. Для впевненого катання хула-хупів по підлозі і точного повернення їх до виконавця потрібно зробити «ребро», як у

велосипедних обручів Боба Брамсона, але це додаткова вага! У цирковій школі КМАЄЦМ було знайдено просте рішення, по зовнішньому діаметру хула-хупа наклеюються дві смужки щільної ізоленти по 3 мм шириною, що дає можливість утримувати хула-хуп по точній траєкторії під час розкочування по колу, а проміжок між смужками використовується для розкочування обручів по прямій лінії зі зворотним обертанням хула-хупа. Така техніка жонглювання хула-хупами та просте рішення для їх катання дозволяє виконавцям урізноманітнити художні можливості номера та застосовувати «контактне», класичне жонглювання та «розкочування». Українські виконавиці, випускниці КМАЄЦМ, Ірина Піцур, Олександра Савіна, Антоніна Задонська, які працюють у жанрі «хула-хуп», застосовують ці рішення, тим самим вносячи новизну та оригінальність у такий консервативний вид жонглювання на міжнародному рівні! Ірина Піцур, Лауреат Українського конкурсу артистів естради та цирку 2005 р., одна з перших у цьому напрямку почала поєднувати в номері синтез жонглювання міні-хупами з акробатикою та контактним жонглюванням великими хула-хупами. Виконавиця представляла свій оригінальний номер на найкращих концертних майданчиках Європи та світу, цирків та вар'єте: «Roncalli», «Apollo», «GOP», «Wintergarden», «Palazzo», «Conelli». А зараз вона передає свій багатий досвід студентам КМАЄЦМ. У світі жонглювання одним із найпопулярніших і найдавніших стилів є розкочування обручів по підлозі.

Найяскравішим представником цього жанру є жонглер німецького походження Боб Брамсон. Його обручі були зроблені з велосипедних ободів і використовувалися не тільки для підкидання в повітря, а й кататися гладкою поверхнею. Такий обруч дозволяє рухом вперед, одночасно

обертаючи його у протилежному напрямку, повернутися до рук власника. Таким чином, здається, що обручі були «натреновані», і постійне їх повернення до рук виконавця після різноманітних конфігурацій по сцені мало справді вражаючий ефект. Цей реквізит уперше використаний на арені цирку в 1870 р. американським клоуном на ім'я Глобстон. Потім настільки ефектний жанр набув багатьох наслідувачів, але в історію сучасного жонглювання увійшов як стиль Брамсона. Обручі, що застосовуються для такого стилю, були більш важкими і меншими за діаметром ніж хула-хупи, не дозволяли жонглювати ними велику кількість і застосовувати техніку хула-хупів. У цирковій школі КМАЕЦМ була розроблена методика і технічне рішення, описані вище для того, щоб поєднати в собі техніку класичного обертання хула-хупів, розкочування по підлозі, жонглювання нагору та контактного жонглювання. У 2015 р. Олександра Савіна продемонструвала це на міжнародному конкурсі артистів цирку в Парижі (Франція) «Цирк майбутнього», де була відзначена спеціальним «Призом журі». Ще одне оригінальне рішення для хула-хупів, але вже засобом жонглювання ногами («антипод»), було здійснено в КМАЕЦМ. Випускниця академії Антоніна Задонська упродовж багатьох років була солісткою всесвітньо відомого цирку «Дю Солей» у програмі «Corteo». У своєму номері вона не застосовує традиційний для жанру «антипод» реквізит – «сигари», «мальтійський хрест», «бочку», а застосовує тільки хула-хупи для жонглювання ногами, тобто не пішла за стереотипами і на сьогоднішній день має багато послідовниць у такому «екзотичному» виді жонглювання.

Висновки. Треба сказати, що новітні методи при навчанні жонглюванню дозволяють застосовувати предмети різної конфігурації, розмірів та ваги. Варто

відходити від класичного реквізиту, зробленого спеціально для жонглювання, але при цьому кожен предмет треба «обживати», пам'ятати, що він є продовженням тіла, або ж навіть одним цілим із виконавцем, шукати нові трюки і комбінації, пластичні рішення із тілом. Тоді можна «думати» предметом. Але існує стереотипне сприйняття публікою жанру жонглювання. Тобто глядач звик бачити жонглера, як веселого хлопця або дівчину зі швидким темпом виконання трюків, яскравим костюмом із блискітками, і не всі готові прийняти філософське спрямування номера з сюжетом та історією. Такі думки є і серед артистів, які часто прикриваються «класикою», йдуть перевіреним шляхом, залишаючи в номері набір трюків під швидку музику.

Українські провідні виконавці циркової школи КМАЄЦМ, які згадувалися в статті, одержавши знання та навички зі спеціалізації, хореографії, пластики руху, майстерності актора та акумулюючи ці вміння у своїх професійних номерах, демонструють на циркових майданчиках усього світу високохудожні досягнення у жанрі жонглювання, створюють образ, використовуючи звісно у першу чергу трюки, якими вони оволоділи в академії.

Список використаної літератури:

1. Львова І. Циркова режисура та шоу-бізнес у полі розважальної галузі. Роль PR у просуванні циркового шоу. АРТ-платФОРМА, КМАЄЦМ, 2021. № 3. Сс. 85-106.
2. Малихіна М. Проблема використання синтезу мистецтв у професійній підготовці артистів цирку. Культура і сучасність. 2009. № 1. Сс. 151-161.

3. Малихіна М. Проблема створення манежного образу. Культурно-мистецькі обрії. Частина I. Київ, 2016. Сс. 57-59.
4. Пожарська О. Зміст та функції циркового видовища. URL: https://knowledge.allbest.ru/culture/3c0a65625a3ac68a5c43a99521316d27_0.html
5. Романенкова Ю. Сучасна українська циркова школа як інструмент презентування країни у світовому культурному просторі. Молодий вчений. 2020. Вип. 3(79). Сс. 69-73.
6. Шариков Д. Жонглювання в сучасному цирковому мистецтві: значення, особливості. Арт-платформа. 2021. Вип. 1(3) сс.68-84.
7. Romanenkova J., Paliychuk A., Sharykov D., Bratus I., Kuzmenko H., Gunka A. Circus art in modern realities: functions, problems, prospects. Revista inclusiones. 2021. Vol. 8. 571-581.

Yuriy I. POZDNYAKOV,
Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts,
Kyiv, Ukraine,
y.pozdnyakov@kmaecm.edu.ua,
ORCID: 0009-0008-6888-7935

**SCHOOL OF MODERN UKRAINIAN JUGGLING:
LEADING MASTERS, DOMINANTS OF
PROFESSIONAL ACTIVITIES**

Abstract. The article reveals a number of issues in the field of juggling as a segment of circus art. The issue of training specialists is covered, mainly based on the material of the Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts (КМАЦПА). Information about the methods of training and rehearsals of jugglers was most often kept secret and passed down from father to son in circus dynasties. The lack of information did not contribute to the development of the art of juggling. There was no special literature on teaching methods, props were made to order, as a result, knowledge was transferred through direct contact between the teacher and the performer. Therefore, many jugglers were similar to each other and differed only in the technique of performance and the complexity of tricks. With the development of the video industry, with the appearance of amateur circus studios, a large number of young people became interested in juggling in different countries of the world. Industry also responded to the interest in juggling, today it is factories manufacturing circus props in Europe and America. They make high-quality juggling props, test them in the wind tunnel, calibrate the weight, which gave amateurs and professionals the opportunity to reach a higher level of skill. Today you can see jugglers in the park, in recreation areas, etc. The interest in this type of circus art is so great that amateurs and

professionals began to unite in studios and juggling associations. the latest methods for teaching juggling allow you to use objects of different configurations, sizes and weights. It is worth moving away from classic props made especially for juggling, looking for new tricks and combinations, plastic solutions with the body. But there is a stereotypical public perception of the juggling genre. That is, the audience is used to seeing a juggler as a cheerful guy or girl with a fast pace of performing tricks, a bright costume with sequins, and not everyone is ready to accept the philosophical direction of the show with a plot and story. Therefore, one of the tasks of the article is to protest a number of stereotypes regarding circus art in general and juggling in particular.

Key words: circus art, juggling, КМАСРА, performer, props.

References:

1. L'vova, I. (2021). Tsyrkova rezhysura ta shou-biznes u poli rozvazhal'noyi haluzi. Rol' PR u prosuvanni tsyrkovoho shou [Circus directing and show business in the field of entertainment. The role of PR in promoting a circus show]. Art-platforma. 3, 85-106 [in Ukrainian].
2. Malykhina, M. (2009). Problema vykorystannya syntezu mystetstv u profesiyniy pidhotovtsi artystiv tsyrku [The problem of using the synthesis of arts in the professional training of circus artists]. Kul'tura i suchasnist'. 1, 151-161 [in Ukrainian].
3. Malykhina, M. (2016). Problema stvorenniya manezhnoho obrazu [The problem of creating a playpen image]. Kul'turno-mystets'ki obriyi, I, 57-59 [in Ukrainian].
4. Pozhars'ka, O. Zmist ta funktsiyi tsyrkovoho vydovyshcha [The content and functions of a circus spectacle].

Available at: https://knowledge.allbest.ru/culture/3c0a65625a3ac68a5c43a99521316d27_0.html [in Ukrainian].

1. Romanenkova, Yu. (2020). Suchasna ukrayins'ka tsyrkova shkola yak instrument prezentuvannya krayiny u svitovomu kul'turnomu prostori [Modern Ukrainian circus school as a tool for presenting the country in the world cultural space]. *Molodyy vchenyy*. 3(79), 69-73 [in Ukrainian].
2. Sharykov, D. (2021). Zhonhlyuvannya v suchasnomu tsyrkovomu mystetstvi: znachennya, osoblyvosti [Juggling in modern circus art: meaning, features]. *Art-platforma*. 1(3), 68-84 [in Ukrainian].
3. Romanenkova, J., Paliychuk, A., Sharykov, D., Bratus, I., Kuzmenko, H., Gunka, A. (2021). Circus art in modern realities: functions, problems, prospects. *Revista inclusions*. 8, 571-581 [in English].